

EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel 26.01.2006
KOM(2006) 22 lõplik

**KOMISJONI ARUANNE
NÕUKOGULE, EUROOPA PARLAMENDILE, EUROOPA MAJANDUS- JA
SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

**nõukogu 29. juuni 1998. aasta direktiivi 98/49/EÜ (ühenduse piires liikuvate töötajate ja
füüsilisest isikust ettevõtjate täiendavate pensioniõiguste kaitse kohta) rakendamise
kohta**

{SEK(2006) 82}

SISUKORD

I.	SISSEJUHATUS.....	3
II.	REGULEERIMISALA	4
III.	MEETMED ÜHENDUSE PIRES LIIKUVATE TÖÖTAJATE PENSIONIÕIGUSTE KAITSEKS	4
1.	Võrdne kohtlemine seoses pensioniõiguste säilimisega	4
2.	Välismaksete tagamine.....	5
3.	Piiriülene liitumine lähetatud töötajate puhul	6
a)	Lähetatud töötajate poolt või nimel tehtavate sissemaksete võimaldamiseks vastu võetud meetmed, artikli 6 lõige 1	7
b)	Sissemaksetest vabastamine, artikli 6 lõige 2	7
4.	Skeemiga liitunud isikute teavitamine	8
IV.	JÄRELDUSED JA SUUNDUMUSED	8

I. SISSEJUHATUS

Täiendavad pensioniskeemid on erinevates liikmesriikides arenenud väga erinevates suundades. Nüüd, mil Euroopa Liitu kuulub 25 liikmesriiki, on pilt pensionite osas veelgi mitmekesisemaks muutunud. See kehtib mitte üksnes riiklike pensioniskeemide, vaid ka täiendavate pensioniskeemide kohta, mistõttu on keeruline neid klassifitseerida traditsioonilise kolme samba jaotuse alla.¹

Euroopa Ühenduse asutamislepingus sätestatud töötajate vaba liikumise peamise põhimõtte rakendamine tähendab nii riiklike kui ka täiendavate pensioniõiguste kaitset töötajatele, kes liiguvad Euroopa Liidu piires. Kuigi sotsiaalkindlustuse pensionisüsteemide kooskõlastamine võimaldab võõrtöötajatel täies ulatuses säilitada nende kogutud pensioniõigusi, on täiendavate pensioniõiguste kindlustamise parandamine alles algstaadiumis. Kõikjal on mõistetud, et määruses 1408/71/EMÜ sätestatud kooskõlastussüsteemid, eelkõige riiklike pensioniskeemide liitmiseeskirjad, ei sobi põhimõtteliselt täiendavate pensioniskeemidega. Selliste skeemide äärmine erinevus liikmesriigiti ning asjaolu, et täiendavad pensioniskeemid ei tulene sageli seadustest, vaid on algatatud erasektori poolt, muudab ühetaoliste eeskirjade kohaldamise keeruliseks. Seega ei hõlma määrus 1408/71/EMÜ täiendavate pensioniskeemide enamikku. Sobivaimaks õigusaktiks täiendavate pensioniskeemide valdkonnas peeti direktiivi, mis kaitseks Euroopa Liidu piires liikuvate isikute täiendavaid pensioniõigusi.

Nõukogu võttis 29. juunil 1998. aastal vastu direktiivi 98/49/EÜ (edaspidi „direktiiv“) ühenduse piires liikuvate töötajate ja füüsilisest isikust ettevõtjate täiendavate pensioniõiguste kaitse kohta.² Direktiivi rakendamistähtajaks EL 15 liikmesriikides oli 25. juuli 2001 ja uutes liikmesriikides 1. mai 2004. Meetmed, mida tuleb selle direktiivi kohaselt kehtestada, arvestavad täiendavate pensioniskeemide omapära ja eriaspektidega. Teatavate õiguste kehtestamine sellistes skeemides osalejatele (üksikasjalikult III osas) vähendab piiranguid vabale liikumisele.

Vastavalt direktiivi artikli 10 lõikele 3 vaadeldakse käesolevas aruandes direktiivi kohaldamist ja vajaduse korral tehakse ettepanekuid muudatuste kohta, mis võivad osutada vajalikuks. Võimalikult tervikliku ülevaate saamiseks saadeti liikmesriikide ja EFTA³ riikide valitsustele asjakohane küsimustik. Ühtlasi konsulteeris komisjon pensionifoorumi liikmetega.⁴ Käesolev aruanne põhineb peamiselt küsimustikule vastanutelt saadud teabel. Tuleb märkida, et komisjonile saadetud andmed olid nii sisu kui ka üksikasjalikkuse poolest märkimisväärselt erinevad. Käesolev aruanne peegeldab liikmesriikide olukorda 2005. aasta septembris.

¹ Seda on muu hulgas kirjeldatud komisjoni 11. mai 1999. aasta teatises „Täiendavate pensionide ühtse turu suunas – täiendavate pensionite ühtset turgu käsitleva rohelise raamatu suhtes peetud konsultatsioonide tulemused“ (KOM(99) 134 (lõplik).

² EÜT L 209, 25.7.1998, lk 46.

³ Üksnes Norra vastas.

⁴ Pensionifoorum on täiendavate pensionite küsimusega tegelev komitee, kuhu kuuluvad liikmesriigid, sotsiaalpartnerid ja asjaomased Euroopa föderatsioonid. Komitee loodi ametlikult komisjoni 9. juuni 2001. aasta otsusega K (2001) 1775. Vastused saadi järgmistelt huvigruppe ühendavatelt organisatsioonidelt: AIM, EAPSPI ja EFRP. Mõned liikmesriikide organisatsioonid vastasid küsimustikule individuaalselt.

II. REGULEERIMISALA

Direktiivis määratletud tähenduses on täiendav pensioniskeem mis tahes ametialane pensioni skeem, mis on koostatud siseriiklike õigusaktide ja tavade või kollektiivlepingu või muu samaväärse kokkuleppe kohaselt töötajatele või füüsilisest isikust ettevõtjatele täiendava pensioni kindlustamiseks olenemata sellest, kas see skeem on kohustuslik või vabatahtlik. Kõnealuse direktiivi reguleerimisalast on välja jäetud need skeemid, mida katab mõiste „õigusakt“ nagu see on määratletud määruse 1408/71 artikli 1 lõike esimeses lõigus, või mille suhtes liikmesriik teeb selle artikli alusel avalduse.

Käesolevale aruandele, milles käsitletakse nõukogu 29. juuni 1998. aasta direktiivi 98/49/EÜ (ühenduse piires liikuvate töötajate ja füüsilisest isikust ettevõtjate täiendavate pensioniõiguste kaitse kohta) rakendamist, on lisatud komisjoni töödokument, mille 1. lisas esitatud tabel 1 (reguleerimisala) annab põgusa ülevaate kõnealuse direktiivi reguleerimisalas olevate täiendavate pensionite maksmise kohta liikmesriikides. Kui nende hulgas on täiendavaid pensioniskeeme, mis on erandlikult reguleeritud määrusega 1408/71/EMÜ, on tabelis sellekohane märge. Käesolevas aruandes esitatud kogu täiendav teave liikmesriikide rakendusmeetmete kohta käsitleb kõnealuses tabelis märgitud täiendavaid pensioniskeeme. Tuleb märkida, et täiendavate pensioniskeemide keerukuse ja suurte erinevuste tõttu ei saa see tabel olla täielik.

Direktiivi kohaldatakse olenemata sellest, kas täiendav pensioniskeem põhineb fondidel, põlvkondadevahelisel ümberjaotusskeemil või eelarve reservi põhisel lähenemisel. Enamus täiendavaid pensioniskeeme toimib fondipõhiselt – lahtiseletatult tähendab see, et fondid, mis eksisteerivad tööandjast eraldi, võtavad vastu sissemakseid, investeerivad neid ja maksavad hüvitisi. Kuid on olemas ka muid süsteeme, mida finantseeritakse põlvkondadevahelise ümberjaotusskeemi põhimõttel või kombineeritakse fondipõhise ning reservipõhise lähenemisega. Küsimustiku vastuste kohaselt võib viimati nimetatud viisil finantseeritud täiendavaid pensioniskeeme leida peaaegu pooltes liikmesriikides, nimelt Austrias, Belgias, Taanis, Saksamaal, Itaalias, Luksemburgis, Portugalis, Hispaanias, Rootsis ja Ühendkuningriigis ja Norras.

Lisaks sellele kohaldatakse direktiivi mitte üksnes vanaduspensionite suhtes, vaid kui nii ette nähtud, siis ka invaliidsus- ja toitjakaotushüvitiste suhtes. Kõikides liikmesriikides, kus toitjakaotus on hüvitatav biomeetriline risk, loetakse abikaasad ja lapsed toitja ülalpidamisel olnud isikuteks. Seda tehakse kas otsese viite teel või kasutades laiemaid mõisteid, nagu näiteks „seaduslikud pärijad“ või „hüvitise saajad“, millised määratlused hõlmavad ka lapsi ja abikaasasid.

III. MEETMED ÜHENDUSE PIIRES LIKUVATE TÖÖTAJATE PENSIONIÕIGUSTE KAITSEKS

1. Võrdne kohtlemine seoses pensioniõiguste säilimisega

Direktiivi artikkel 4 sätestab, et kui töötaja, kes on omandanud pensioniõigused täiendava pensioniskeemi alusel ühes liikmesriigis, suundub teise liikmesriiki, peavad need õigused säilima vähemalt samas ulatuses kui nendel töötajatel, kes lahkuvad töölt, kuid jäävad samasse liikmesriiki.

Nimetatud artikli eesmärk on tagada, et isikud, kes suunduvad ühest liikmesriigist teise, ei ole halvemas olukorras kui need, kes lahkuvad töölt, kuid jäävad samasse liikmesriiki. Selle põhimõtte kehtestamisega tagab artikkel 4 siseriiklike ja piiriüleste juhtumite võrdse kohtlemise miinimumstandardi selles osas, mis puudutab juba omandatud õiguste säilimist.

Mõned liikmesriigid on väitnud, et selle artikli järgimiseks ei olnud vaja vastu võtta erimeetmeid. Põhjenduseks märkisid liikmesriikide valitsused kõige sagedamini, et olemasolevad õiguslikud raamistikud või kollektiivlepingud, mis reguleerivad omandatud õiguste säilimist, ei tee vahet samasse liikmesriiki jäävate ja teise liikmesriiki suunduvate töötajate vahel.

Mitmed liikmesriigid on siiski kehtestanud erimääruse, mille eesmärk on tagada, et kui skeemiga liitunud isik läheb elama teise liikmesriiki, jäävad kehtima tema omandatud pensioniõiguste säilitamise põhimõtted. Selliseid erisätteid võib leida Prantsusmaa, Saksamaa, Kreeka,⁵ Iirimaa, Läti, Luksemburgi, Madalmaade, Poola, Portugali, Ühendkuningriigi ja Norra õigusaktidest. Neis liikmesriikides on kasutatud kahte liiki õiguslikke meetmeid: kui Prantsusmaa, Iirimaa ja Ühendkuningriik otsustasid rakendada erinevate reeglite keelustamist, siis teised eespool mainitud liikmesriigid eelistasid võrdse kohtlemise tagamiseks positiivset lähenemist⁶. Eesti asutuste väitel on Eesti direktiivi 98/49/EÜ kohaldanud kohustusliku kogumispensioni osas, direktiivi rakendatakse kogumispensionide seaduse⁷ kaudu.

Direktiivi mõju tegelike praktiliste muutuste esilekutsujana on käesoleva hetkeni olnud väike, kuna liikmesriigid märkisid, et neil oli mittediskrimineerimine selles kontekstis sätestatud juba enne kõnealuse direktiivi jõustumist. Asjakohased viited riiklike sätete kohta on esitatud komisjoni töödokumendis, mis on lisatud käesolevale aruandele, milles käsitletakse nõukogu 29. juuni 1998. aasta direktiivi 98/49/EÜ (ühenduse piires liikuvate töötajate ja füüsilisest isikust ettevõtjate täiendavate pensioniõiguste kaitse kohta) rakendamist; vt asjaomase töödokumendi 1. lisas esitatud tabel 2 (võrdsuse tagamine).

2. Välismaksete tagamine

Vastavalt direktiivi artiklile 5 tagavad liikmesriigid, et täiendavate pensioniskeemide kohaseid hüvitisi makstakse täiendavate pensioniskeemidega isikutele, kes on või on varem olnud täiendava pensioniskeemiga liitunud, ning teistele kõnealuste skeemide kohaseid õigusi omavatele isikutele kõikides liikmesriikides, ilma maksude ja tehingutasudeta. Hüvitiste maksmine kõikjal Euroopas on oluline eeltingimus nii töötajate vaba liikumise kui ka kapitali vaba liikumise põhimõtete lõplikuks rakendamiseks.

Mitmed liikmesriigid (Soome, Prantsusmaa, Kreeka, Iirimaa, Luksemburg, Malta, Madalmaad, Portugal, Sloveenia ja Ühendkuningriik) ja Norra viisid oma õigusaktidesse sisse

⁵ Kreeka vastav õigusakt võeti lõplikult vastu 3. novembril 2004. (Presidendi seadlus 227/2004 avaldatud ELT 212, 5.11.2004).

⁶ Näitena võiks tuua Portugali rakendusakti sõnastuse: „Töötajad, kes on liitunud täiendava pensioniskeemiga ja kelle jaoks sissemaksete tegemine lõpetatakse seoses nende suundumisega ühest liikmesriigist teise, säilitavad nendes skeemides omandatud pensioniõigused samadel tingimustel, mida kohaldatakse liitunud isikutele, kes on lõpetanud maksete tegemise, kuid jäänud riigi territooriumile. 2.1. Lõike 1 sätteid kohaldatakse ka teiste isikute suhtes, kes on omandanud vastavad õigused nimetatud täiendava skeemi alusel.”

⁷ Eesti asutuste 1. augusti 2005. aasta vastus. Komisjoni talitused tegelevad hetkel Eesti kogumispensioniskeemi hindamisega.

erisätte, millega kehtestati, et hüvitisi makstakse teise liikmesriiki suundunud õigustatud isikutele.⁸

See säte – erinevalt teistest eespool mainitutest – võeti vastu juba enne direktiivi. Küpros ja Hispaania ei võtnud vastu erisätet üksnes kõnealuse direktiivi rakendamiseks, vaid üldisemat laadi õigusakti, mis sätestab, et kapitali ja maksete liikumine päritoluriigi elanike ja liikmesriigi elanike vahel toimub ilma mingite piiranguteta.

Juhul kui õiguslikke meetmeid tarvitusele ei võetud, kinnitas vastav liikmesriik, et õigusaktide sätted või kollektiivlepingud on artikli 5 nõuetega juba vastavuses. See tuleneb – enamuse nende liikmesriikide väitel – tõsiasi, et nende kehtivad õigusaktid ei tee maksete osas vahet pensioniskeemiga liitunud samasse riiki jäänud ja teise liikmesriiki suundunud isikute vahel. Mõned liikmesriigid kinnitasid, et eri meetmete vastuvõtmiseks ei olnud mingit vajadust, sest nende õigusaktid ei sisaldanud sätteid, mis takistaksid kapitali vaba liikumist seoses täiendavate pensioniskeemide kohaste piiriüleste maksetega.

Samuti nagu artikkel 4, ei näi ka see artikkel olevat kaasa toonud olulisi muudatusi liikmesriikide asjaomastes tavades. Isegi need liikmesriigid, kes võtsid vastu otsese sätte, ei kinnita, et enne selle vastuvõtmist oleks kasutusel olnud teistsugused tavad. See näib viitavat asjaolule, et piiranguteta hüvitiste maksmise tagamine teistes liikmesriikides elavatele isikutele, kes on varem olnud mõne skeemiga liitunud, oli kergesti täidetav peaaegu igat liiki skeemide puhul.

Asjakohased viited riiklike sätete kohta on esitatud komisjoni töödokumendis, mis on lisatud käesolevale aruandele, milles käsitletakse nõukogu 29. juuni 1998. aasta direktiivi 98/49/EÜ (ühenduse piires liikuvate töötajate ja füüsilisest isikust ettevõtjate täiendavate pensioniõiguste kaitse kohta) rakendamist; vt asjaomase töödokumendi 1. lisas esitatud tabel 3 (välismaksed).

3. Piiriülene liitumine lähetatud töötajate puhul

Artikkel 6 puudutab lähetatud töötajaid määruses 1408/71/EMÜ määratletud tähenduses. Lähetamine tähendab olukorda, kus tööandja saadab töötaja ajutiselt tema tavalise töökoha asukohariigist erinevasse liikmesriiki. Lähetuse maksimaalne pikkus on 12 kuud; erandjuhtudel võib seda pikendada kuni 24 kuuni. Kogu lähetusperioodi vältel on olemas otsene seos lähetava ettevõtte ja lähetatud töötaja vahel.

Töötajal, kes on valmis oma tööandja heaks ajutiselt välismaal töötama, on õiguspärane ootus, et see ei too talle kaasa mingit majandusliku kahju seoses tema täiendavate pensioniõigustega. Neid probleeme saab vältida piiriülese liitumise kaudu, mis tähendab seda, et lähetuse vältel jäädakse päritolujärgsesse skeemi. Seepärast lubab artikkel 6 piiriülest liitumist, sätestades, et teises liikmesriigis lähetusega töötamise ajal peab tööandjatel ja lähetatud töötajatel olema lubatud jätkata sissemaksete tegemist päritoluliikmesriigi täiendavasse skeemi. Kui sissemaksete tegemist jätkatakse, peavad liikmesriigid kindlustama, et lähetatud töötajad ja tööandjad on vabastatud mis tahes sissemaksete tegemise kohustusest teises liikmesriigis.

⁸ Alljärgnev Soome kindlustusfondide seaduse sõnastus on selliste erisätete üheks näiteks: „Täiendavaid hüvitisi fondi liikmetele või teistele kindlustatud isikutele, kes on või on olnud liitunud täiendavate hüvitiste süsteemiga, makstakse ka teistes Euroopa Majanduspiirkonna riikides samadel tingimustel kui Soomes. Kui fondi põhikirjas ei ole märgitud teisiti, võib täiendavaid hüvitisi välja maksta ka Euroopa Majanduspiirkonnast välja jäävates riikides.”

a) *Lähetatud töötajate poolt või nimel tehtavate sissemaksete võimaldamiseks vastu võetud meetmed, artikli 6 lõige 1*

Mõned liikmesriigid teatasid, et neil ei olnud vajadust erimeetmeid vastu võtta, et lubada sissemaksete tegemise jätkamist lähetuse vältel. Reeglina tõid liikmesriigid põhjenduseks selle, et lähetuse korral on pooltele jätkuvalt kohaldatavad päritoluliikmesriigi täiendavat pensioni maksmist käsitlevad lepingud ja kollektiivlepingud. Seepärast – nagu need liikmesriigid väitsid – tehakse lähetatud töötajate poolt ja nimel sissemakseid nagu tavaliselt vastavalt sissemaksete tegemist reguleerivatele sätetele. Lisaks selle väidetakse, et artikli 6 lõike 1 järgimine on tagatud lähetuse perioodi jooksul täiendavatesse pensioniskeemidesse sissemaksete tegemist keelavate määruste puudumisega.

Mõned liikmesriigid võtsid siiski vastu otseseid sätteid, et tagada maksete tegemise jätkumine lähetuse vältel. Selliseid sätteid kohaldati Prantsusmaal, Kreekas, Luksemburgis, Maltas, Madalmaades, Portugalis, Ühendkuningriigis ja Norras.

Kui Kreekas peab sissemaksete tegemise jätkamise õigust kinnitama kolmekümne päeva jooksul alates sellest, kui töötaja saab teatise lähetuse kohta, siis teistes eespool nimetatud riikides ei ole selle õiguse kasutamiseks eripiiranguid. Luksemburgis ja Rootsis on sätestatud, et lähetuse vältel sissemaksed mitte üksnes ei või, vaid peavad jätkuma.

b) *Sissemaksetest vabastamine, artikli 6 lõige 2*

See nõue puudutab liikmesriike, kus esineb kohustuslikke täiendavaid pensioniskeeme. Nii nagu kohustuslik täiendav pensioniskeem üldiselt või kohustuslik skeemiga liitumine teatavates valdkondades, võivad sellised skeemid olla takistuseks täiendavate pensioniskeemide sissemaksete tegemisest vabastamise põhimõttele teises liikmesriigis. Neil juhtudel peab vastuvõttev liikmesriik seega tagama, et lähetatud töötajad ja nende tööandjad ei ole hõlmatud kohustusliku skeemiga.

Mõned liikmesriigid on kinnitanud, et nad ei vaja otseseid sätteid artikli 6 lõike 2 rakendamiseks. Selle põhjenduseks väitsid need liikmesriigid üldjuhul, et neil ei ole üldisi kohustuslikke pensioniskeeme või õigusakte, mis muudavad skeemiga liitumise sunduslikuks.

Mõned liikmesriigid on siiski vastu võtnud erisätteid. Madalmaade seadusandlus sätestab näiteks, et Madalmaades oldud lähetuse vältel jätkub sissemaksete tegemine teises liikmesriigis. Madalmaadesse lähetatud töötaja ja tema tööandja on vabastatud sissemaksete tegemise kohustusest Madalmaades. Belgias, Taanis, Prantsusmaal, Rootsis (viimases ainult osaliselt) ja Norras on olemas vastavasisulised sätted.

Kreeka, Luksemburg, Malta ja Portugal on selles küsimuses samuti rakendanud erisätteid, kuid teisest vaatenurgast lähtuvalt. Näiteks sätestavad Kreeka õigusaktid, et lähetatud töötaja ja kui on vastavalt sätestatud, siis tema tööandja, on vabastatud mis tahes kohustusest teha sissemakseid täiendavatesse pensioniskeemidesse teises liikmesriigis. Luksemburg, Malta ja Portugal on vastu võtnud peaaegu samasuguse sätte. Komisjoni talitused leiavad, et selline sätte ei pruugi kaasa aidata artikli 6 lõike 2 rakendamisele, kuna on küsitav, kas liikmesriikides, kuhu töötaja on lähetatud, suudetakse asjaomast sätet õiguslikult rakendada.

Kui töötaja suundub oma tööandja heaks lühiajaliselt välismaale tööle, peab ta teadma, mis juhtub selle aja jooksul tema täiendavate pensioniõigustega. Tema ja tema tööandja on huvitatud lihtsast menetlusest, mis ei põhjusta lisakulutusi ega keerukaid haldustoiminguid.

Piiriülese liitumise näol on neil selline vahend olemas. Sellest saavad kasu eelkõige hargmaiste ettevõtete töötajad, kes oma karjääri jooksul võivad olla mitmetes sellistes lähetustes. Riikides, kus seadusega kehtestatud õigus piiriülese liitumise kasutamiseks puudus, sõltus sissemaksete jätkamise lubamine asjaomaste lepingute sõnastusest. Selle õiguse kodifitseerimisega saavutasid töötaja ja tööandja õigusliku kindluse, mis on lähetuste kavandamiseks oluline.

Asjakohased viited riiklike sätete kohta on esitatud komisjoni töödokumendis, mis on lisatud käesolevale aruandele, milles käsitletakse nõukogu 29. juuni 1998. aasta direktiivi 98/49/EÜ (ühenduse piires liikuvate töötajate ja füüsilisest isikust ettevõtjate täiendavate pensioniõiguste kaitse kohta) rakendamist; vt asjaomase töödokumendi 1. lisas esitatud tabel 4 (piiriülene liitumine lähetatud töötajate puhul).

4. Skeemiga liitunud isikute teavitamine

Lähtudes direktiivi artiklist 7 võtavad liikmesriigid meetmeid, tagamaks, et tööandjad, usaldusisikud või muud täiendavate pensioniskeemide haldamise eest vastutavad isikud annaksid skeemiga liitunud isikutele piisavalt teavet nende pensioniõigustest ning asjaomase skeemi kohaselt nende käsutuses olevatest võimalustest teise liikmesriiki tööle suundumise korral. Nad peavad andma vähemalt sellist teavet, mida jagatakse nendele skeemiga liitunud isikutele, kelle suhtes sissemaksete tegemine lõpetatakse, kuid kes jäävad samasse liikmesriiki.

Seepärast on loomulik, et isikud, kes kavatsevad töötada teises liikmesriigis, soovivad enne lõpliku otsuse tegemist omada selget ettekujutust, kuidas see mõjutab nende poolt omandatud pensioniõigusi.

Mõned liikmesriigid viitasid eespool nimetatud miinimumteabe nõudele ja teatasid, et skeemiga liitunud isikute teavitamist käsitlevaid erimeetmeid ei ole vastu võetud. Väidetakse, et vajaliku teabe hulk ja liik tuleneb direktiivi sisust ja on ühetaoline kõigile skeemiga liitunud isikutele, olenemata sellest, kas nad jäävad oma päritoluliikmesriiki või suunduvad teise liikmesriiki.

Kaheksa riiki (Kreeka, Portugal, Malta, Madalmaad, Iirimaa, Läti, Luksemburg ja Norra) on siiski selles suhtes vastu võtnud otseseid eeskirju. On väga oluline, et töötajad saavad enne teise liikmesriiki tööle suundumist piisavalt teavet, eriti võimalike valikute ja alternatiivide kohta. Mõnedes liikmesriikides tõi direktiiv kaasa teabe saamise õiguse laienemise selles valdkonnas. Kuid enamus riike viitasid teavitamisnõuetele, mis nad olid kehtestanud juba enne kõnealust direktiivi.

Asjakohased viited riiklike sätete kohta on esitatud komisjoni töödokumendis, mis on lisatud käesolevale aruandele, milles käsitletakse nõukogu 29. juuni 1998. aasta direktiivi 98/49/EÜ (ühenduse piires liikuvate töötajate ja füüsilisest isikust ettevõtjate täiendavate pensioniõiguste kaitse kohta) rakendamist; vt asjaomase töödokumendi 1. lisas esitatud tabel 5 (skeemiga liitunud isikute teavitamine).

IV. JÄRELDUSED JA SUUNDUMUSED

Mis puudutab kahte esimest pensioniõiguste kaitsmise meetet – võrdset kohtlemist ja välismakseid – siis liikmesriikide vastuste analüüsimine näitab, et teatud liikmesriikide väitel

olid need õigused piisavalt tagatud juba enne direktiivi jõustumist. Sellest olenemata annab nende õiguste direktiivi kaudu kodifitseerimine rohkem õiguskindlust, mis aitab töötajaid, kes kaaluvad välismaale suundumist. Lisaks sellele kindlustab nende põhimõtete tagamine ELi õiguses selle, et liikuv töötaja ei sattu olukorda, mis jääb allapoole ELi tasandil kehtestatud standardeid.

Artiklis 6 sätestatud õigustega on tagatud nii suurem õiguskindlus kui ka lihtsam menetlus, nii et liitunud isikul on lähetuses olemise vältel lubatud jätkata oma täiendava pensioniskeemiga seotud õiguste kasutamist. Seepärast võimaldab artikkel 6, mis lubab piiriülest liitumist, pakkuda piisavat kaitset ajutiselt teise liikmesriiki lähetatud töötajatele. Sama oluline on, et piiriülene liitumine ei muutuks vähem atraktiivseks seetõttu, et töötaja või tema tööandja on liikmesriigis, kuhu töötaja on lähetatud, kohustatud tegema sissemaksid sealse kohustusliku pensioniskeemi tõttu. Järelikult võib lähetatud töötajate piiriülese liitumise võimaldamist pidada oluliseks sammuks parema tööalase liikuvuse suunas lühiajaliste lähetuste osas määruses 1408/71/EMÜ määratletud tähenduses.

Hõlmatud isikutele antava teabe osas oli direktiivil oluline mõju liikmesriikide teavitamisalastele eeskirjadele, isegi juhul kui enamik olemasolevatest eeskirjadest juba nõudis teabe andmist artiklis 7 kehtestatud miinimumtasemel.

Täiendavad pensioniskeemid ei ole veel kõikides liikmesriikides kujunenud riiklike pensionisüsteemide arvestatavaks osaks. Nagu näitas ühisaruanne piisavate ja jätkusuutlike pensionite kohta⁹ on paljud liikmesriigid siiski hiljuti läbi viinud struktuursed pensionireformid, mis mõjutavad nende täiendavate pensioniskeemide ülesehitust. Selliste reformide tulemuseks on sageli täiendavate pensionite rolli suurenemine, mis kindlustab Euroopa Liidu kodanikele piisava sissetulekute kaitse vanaduses. Seepärast on väga oluline, et nende töötajate täiendavad pensioniõigused, kes kasutavad õigust elada ja töötada teistes liikmesriikides, oleks piisavalt kaitstud.

Pärast kõnealuse direktiivi vastuvõtmist on edasised ELi tasemel võetud õiguslikud meetmed aidanud kaasa töötajate vaba liikumise õiguse paremale toimimisele:

Välismaksed

Esimene meede puudutab välismaksete tagamist ilma maksude ja tehingutasudeta. Mitte üksnes maksete mittetoimumine, vaid ka kõrgete ülekandetasude maha arvamine enne makse teostamist teises riigis, võib mõjutada töötajate liikuvust. Selliseid ülekandetasusid aitab vähendada 19. detsembri 2001. aasta määrus (EÜ) nr 2560/2001 eurodes tehtavate välismaksete kohta.

Piiriülene liitumine

Piiriülese liitumise küsimuses on edasiseks õiguslikuks meetmeks ELi tasandil 3. juuni 2003. aasta direktiivi 2003/41/EÜ (tööandjapensioni kogumisasutuste tegevuse ja järelevalve kohta) (edaspidi „tööandjapensioni direktiiv“) vastu võtmine. Pensioniasutuste vastastikuse tunnustamise põhimõte, mis kehtestati tööandjapensioni direktiiviga, on peamine selliste

⁹ Komisjoni ja nõukogu ühisaruanne piisavate ja jätkusuutlike pensionite kohta, nõukogu poolt heaks kiidetud 6. märtsil (tööhõive, sotsiaalpoliitika, tervishoid ja tarbijakaitse) ja 7. märtsil 2003 (majandus- ja finantsküsimused) panusena Euroopa Ülemkogu istungile 20.–21. märtsil 2003, lk 8–9, nõukogu viitenumber 6527/2/03/REV 2.

asutuste piiriülest tegevust reguleeriv ja seega ka piiriülest liitumist võimaldav meede. Selliste meetmete kehtestamisega on kõnealusel direktiivil positiivne mõju piiriülesele liikuvusele. Piiriülese liitumise eeliseks on see, et töötaja saab teise liikmesriiki tööle suundudes jääda samasse skeemi, ilma et toimuks skeemide vahetust.

Komisjoni algatus pensionite maksustamise kohta, mille eesmärk on kaotada kõik mittesiseriiklikke pensionifonde diskrimineerivad maksueeskirjad, on suunatud piiriülese liitumise soodustamisele. Teatisega (KOM (2001) 214) teavitas komisjon piiriülestes pensioniskeemides osalemist takistavate riiklike maksueeskirjade seirest ja asutamislepingu tulemusliku järgimise tagamiseks vajalike sammude astumisest. Selle tulemusena on komisjon EÜ asutamislepingu artikli 226 alusel¹⁰ algatanud rikkumist käsitlevad menetlused mõnede liikmesriikide vastu.

Teabenõuded

Tööandjapensioni direktiivi raames võeti samuti teabega seonduvaid edasisi meetmeid. Selle direktiiviga astuti samm edasi ja nõuti tööandjapensioni kogumisasutustelt nende skeemiga liitunud isikutele mitmekülgse teabe andmist asjaolude kohta, mis mõjutavad nende hüvitisi. Kuna tööandjapensioni direktiivi reguleerimisala ei kattu kõnealuse direktiivi omaga, ei käsitle need sätted siiski kõiki täiendavate pensionide pakkujaid.

Tulevikuväljavaated

Mitte ühegi liikmesriigi valitsus ei teatanud, et esineks veel diskrimineerimist siseriiklike ja piiriüleste juhtumite puhul või tegelikke raskusi töötajate lähetamisega seotud õiguste kasutamisel. See on peaaegu eranditult nii, kui vaadata pensionifoorumi liikmete vastuseid. Ainult üks liige väitis, et direktiivi praktilise rakendamisega on probleeme.

Näiteks märkis liige, et lähetuses oldava aja vältel on raskusi päritolumaaskeemi sissemaksete jätkamise õiguse kasutamisega.

Juhul kui aruandes teatati puudustest, millega töötajad selles kontekstis kokku puutuvad, viitasid valitsused ja pensionifoorumi liikmed kõige sagedamini erinevatest rahandussüsteemidest ja erinevatest õiguste omandamisega seotud eeskirjadest tulenevatele probleemidele. Viimati mainitud asjaolu viitab nn täiendavate pensioniõiguste võimalikule ülekantavusele, s.t. võimalusele tööalase liikuvuse korral omandada ja säilitada õigus pensionile. Muudel juhtudel võib tekkida probleeme mitte õiguste omandamise, vaid õiguste praktikas teostamisega.

Kõnealune direktiiv ei käsitle siiski neid liikuvuse takistusi. Seega on täiendavate pensioniskeemide vallas endiselt olemas takistused töötajate liikuvusele. Seda seisukohta väljendatakse ka direktiivis, kus on öeldud, et direktiivi näol on tegemist vaid esimese meetmega (vt põhjendust 4) ja see ainult aitab kaasa vaba liikumise takistuste kõrvaldamisele (vt põhjendust 7. ja artiklit 1).

Komisjon on tunnistanud, et ebapiisav täiendavate pensioniõiguste ülekantavus võib oluliselt takistada töötajate liikuvust ning seega ka töötajate vaba liikumist, mis on üks asutamislepinguga kehtestatud põhiõigustest.

¹⁰ Lisateavet saab veebilehelt:
http://europa.eu.int/comm/taxation_customs/taxation/personal_tax/pensions/index_en.htm

Komisjon konsulteeris kahel korral sotsiaalpartneritega, viimati septembris 2003 (SEC(2003)916). Nende konsultatsioonidega alustas komisjon sotsiaalpartneritega konsulteerimise teist etappi käsitlemaks meetmeid, mille abil parandada kutsealaste pensioniõiguste ülekantavust, ning soovitas pidada läbirääkimisi Euroopa kollektiivse raamistiku üle selles valdkonnas. Kuna sotsiaalpartnerid on läbirääkimiste algatamise vajaduse osas erinevatel seisukohtadel, esitas komisjon 20. oktoobril 2005. aastal ettepaneku direktiivi kohta, millega parandatakse täiendavate pensioniõiguste ülekandmist.¹¹

¹¹ (KOM(2005) 507 lõplik (20.10.2005). Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv täiendavate pensioniõiguste kaasaskantavuse parandamise kohta.